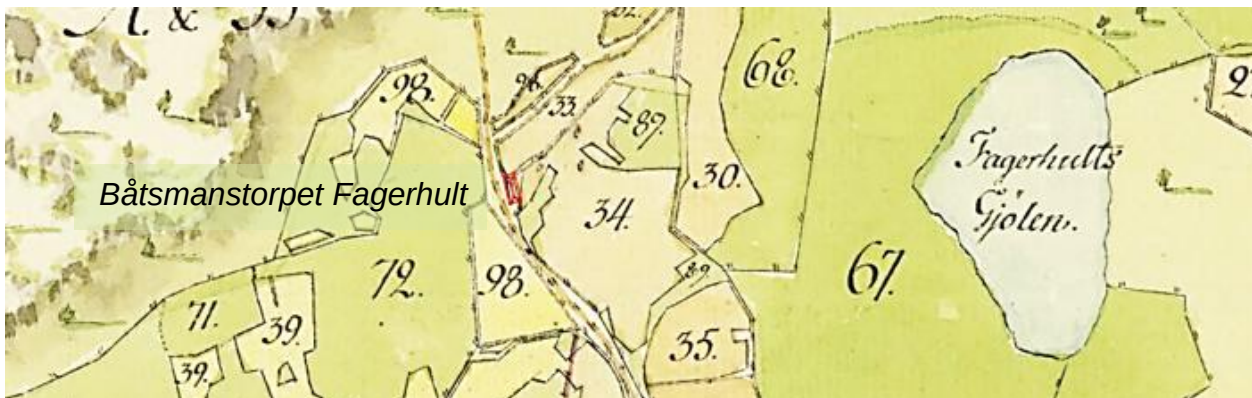

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Fagerhult	-1899	N58°	E16°	1911
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Båtsmanstorpet No 9 Fagerhult. Del ur Charta öfver Gärdsnäs bys ägor ... upprättad år 1787 af Olof Wahlberg. II dra delen.

När Båtsmanstorpet No 9 Fagerhult kom till är inte känt. Torpet finns i Beskrivningen och inritat på kartan till Storskiftet 1787.

Lantmäteriet Min karta 2025.

Första kända båtsman i Norra Tjust kompani Rote No 9 är Anders Botvidsson Gråberg, 25 år gammal när han antogs 1718. Anders var gift med Elizabet Jönsdotter Julaffton. Sverige förklarade krig mot Ryssland 1741. Anders och Elizabet bodde i Brefall under Hägerstad 1730, alltså inte i Fagerhult. Sonen Per föddes i april 1730 i Brefall.

En svensk armé skulle återerövra de områden som förlorats till Ryssland i stora nordiska kriget. Kriget misslyckades och ledde till att ryssarna invaderade Finland. Anders kom inte tillbaka från Ryssland. Anders ersattes av en ny båtsman Gråberg 1742, och sannolikt bodde även den nye båtsmannen i Brefall.

1809 kom Petter Andersson Gråberg, född 1787 i Landeryd, som båtsman till Fagerhult, och hans hustru Maja Lena Nilsson, född 1778 i Hannäs. I september 1811 föddes sonen Nils Petter i torpet. Nils bodde hemma hos föräldrarna och arbetade som dräng till 1840.

Petter fick ändra namn till Glad 1821. Han var 56 år när han 1843 avskedades [*pensionerades*] och fick flytta från Fagerhult och lämna plats för en ny båtsman Glad.

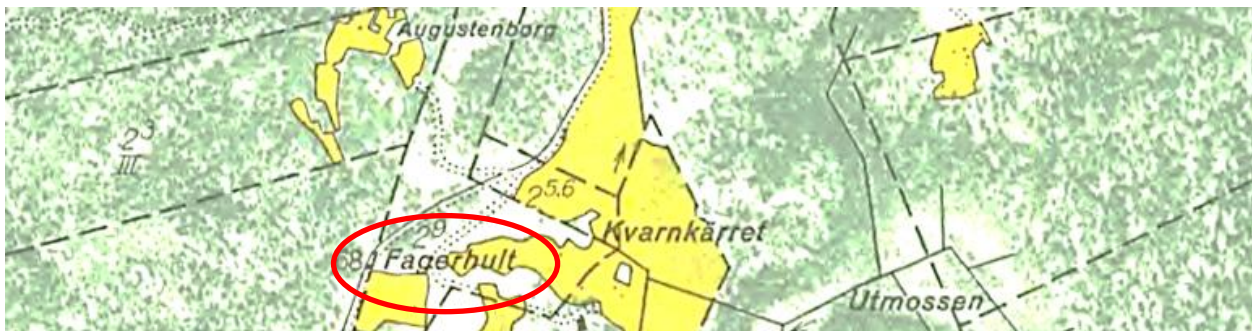
I samband med Laga skifte framlade skifteslaget 1866 önskemål om att flytta Båtsmanstorpet för att ge plats till att kunna flytta ut en delägare på torpets plats. Godkännande inhämtades hos Tjusts Båtsmanskompani. Detta öde att bli tvångsflyttad eller avhyst efter ett skifte hade båtsmannen i Fagerhult gemensamt med många obesuttna i landet. Båtsmannen erhöll dock nåden av att få 20 lass gödsel till den nya platsen.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Fagerhult	-1899	N58°	E16°	1911
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Den nya platsen för Båtsmanstorpet Fagerhult. Del ur Ekonomiska kartan 1945.

Räkningen över flytten och byggnadskostnaderna för Båtsmanstorpet Fagerhult år 1872 uppgick till totalt 508 kronor.

Kronobåtsman vid tiden för flytten var Carl Gustaf Glad, född 1836 i Dalhem. Han kom till Fagerhult från Tryserum 1854. Tre år senare 1857 gifte han sig med Maja Lisa Jaensdotter, född 1824-09-23 i Tryserum. Maja Lisa kom från Tryserum med sin treåriga dotter Anna Lotta (1854), född utom äktenskap. I det gamla Fagerhult föddes barnen Carl Anton (1860), August Edvard (1864) och troligen även Hilma Christina (1868). Sedan gick flytten till den nya platsen.

Enligt Husförhörlängden 1869-1874 dömdes Carl Gustaf och dottern Anna Lotta för otuktigt könsumgänge 1873. Carl Gustaf dömdes till åtta års straffarbete i Karlskrona och Anna Lotta till sex månaders straffarbete i Västervik. Maja Lisa tog ut skilsmässa 1874.

Maja Lisa flyttade 1877 från Fagerhult och hamnade på socknen. Hon avled i september 1878, två dagar före sin 54-årsdag.

Den sista kronobåtsmannen i Fagerhult var Adolf Fredrik Glad, född 1855 i Ukna. Han kom från Ukna 1875, och gifte sig året efter med Anna Mathilda Hultgren, född 1842 i Tryserum. Anna Mathilda kom 1876 från Ukna med sina söner Carl Gustaf Vigren (1864) och Oscar Hjalmar (1873), båda födda utom äktenskap. Adolf Fredrik och Anna Mathilda var de sista boende i Fagerhult. De flyttade till Ringarum 1899.

Fagerhult flyttades ännu en gång, till Gärdsnäs Nergården. Då alla båtsmännen från 1821 hette Glad, kallades Fagerhult för Gladeriet i folkmun. Gärdsnäs Gladeriet. Karta Hitta.se 2025.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Fagerhult	-1899	N58°	E16°	1911
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2012:7582 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Fagerhult

Beskrivning av lämning

Bebyggelselämning, sentida, bestående av 2 grunder varav det NÖ efter bostadshus (torp) och det SV efter ladugård. Strax V om bostadshuset rester efter ingången till en källare. Båtsmanstorp enligt sagesman. Beskrivningen är inte kvalitetssäkrad. Information kan saknas, vara felaktig eller inaktuell.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6455769, E 577961

Fagerhult. Del ur karta RAÄ Fornsök 2025.

Anm.
Övrig kulturhistorisk lämning.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Brunstorp	-1896	N58°	E16°	1912
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

När Brunstorp kom till är inte känt. Brunstorp finns inte med i Storskiftesdokumenten från 1787.

Första kända boende 1814 i backstugan var Anders Gråberg, född 1758 i Ringarum, och Cajsa Georgsdotter, född 1753 i Ringarum. Anders var avskedad [*pensionerad*] båtsman och fattighjon. Paret kom sannolikt från Båtsmanstorp No 9 Fagerhult. Anders avled i februari 1821 av leversot [*ev. långvarig diarré*] vid 62 års ålder. Änkan Cajsa, även hon fattighjon, flyttade tio år senare till Mantorp Kulltorpet 1831, där hon dog av ålderdom 82 år gammal 1835.

Sista boende i backstugan var inhysesjonet Anders Petter Gustafsson, född 1831 i Hannäs. Han kom 1884 från Gärdsnäs No 2 där han arbetat som dräng. Anders Petter avled 1896 på Västerviks lasarett 65 år gammal av marasmus seniles [*ålderdomssvaghet*].

Brunstorp var tomt efter 1896 och saknas i Församlingsboken 1905-1916.

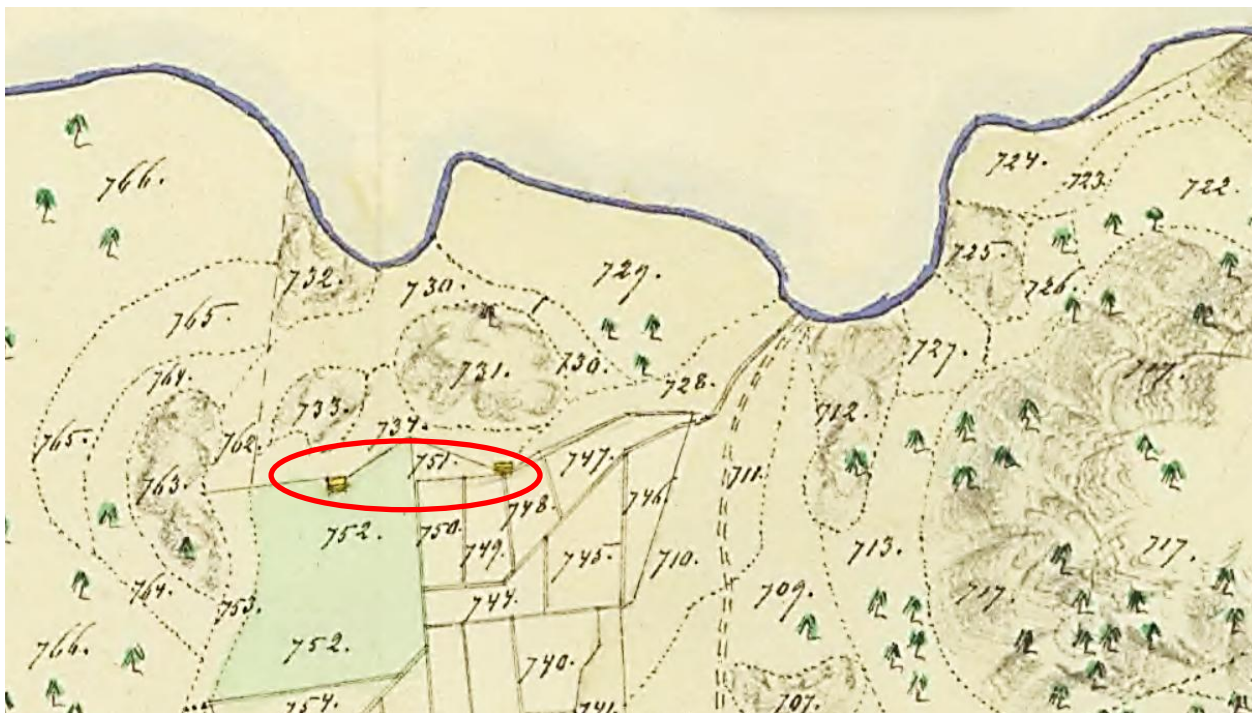
Fråga: Var låg Brunstorp?

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Marstrand	-1814	N58°	E16°	1914
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Marstrand. Del ur Karta öfver ½ Mant. Frälse och ½ Mant. Skatte Gärdsnäs ... författad för Laga skifte år 1865 af G A Borgstedt Kommissions Lantmätare.

När Marstrand kom till är inte känt. Marstrand finns inte med i Storskiftesdokumenten från 1787, men däremot i dokumenten Laga skifte 1865.

Första och sista, dvs. enda kända boende i stugan var 1814 Sven Dahlström, född 1765 i Haurida i Aneby, och Kerstin Samuelsdotter, född 1770 i Tryserum, och deras dotter, Johanna, född 1799 i Tryserum. Familjen bodde i Marstrand 1814 men 1815 var stugan tom.

Marstrand saknas i Husförhörlängden 1821-1825.

Ur Laga skiftesdokumenten:

Nr på kartan

654-734 Marstrandshagen

735-761 Marstrand

762-846 Marstrandshagen

På nr 751 linda [träda] och 752 slåttervall stod två lador, vilka skulle nedtagas och flyttas.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Braberg	1821-1970-tal	N58°	E16°	1915
Torp	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Braberg i april 2024. Foto Mats Karlberg.

Braberg finns inte i Husförhörlängden 1814-1818, men däremot i längden 1821-1825.

Första torpare i Braberg var Carl Andersson, född 1766 i Ringarum, och Anna Greta Ericsson dotter född 1862 i Ringarum. De hade tidigare bott i Hällingsfall Sandkällan, och där hade deras son Jonas föddes i oktober 1798. Sonen Jonas flyttade hemifrån 1821, kom tillbaka 1824 med hustrun Stina Andersson, född 1803 i Östra Ryd, men 1825 flyttade de och ströks i längden. Föräldrarna Carl och Anna Greta flyttade och ströks 1829.

Braberg tillhörde det Burenskiöldska fideikommisset på 1930-talet. Foto från Topotek Östergötland HBF nr 3005.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

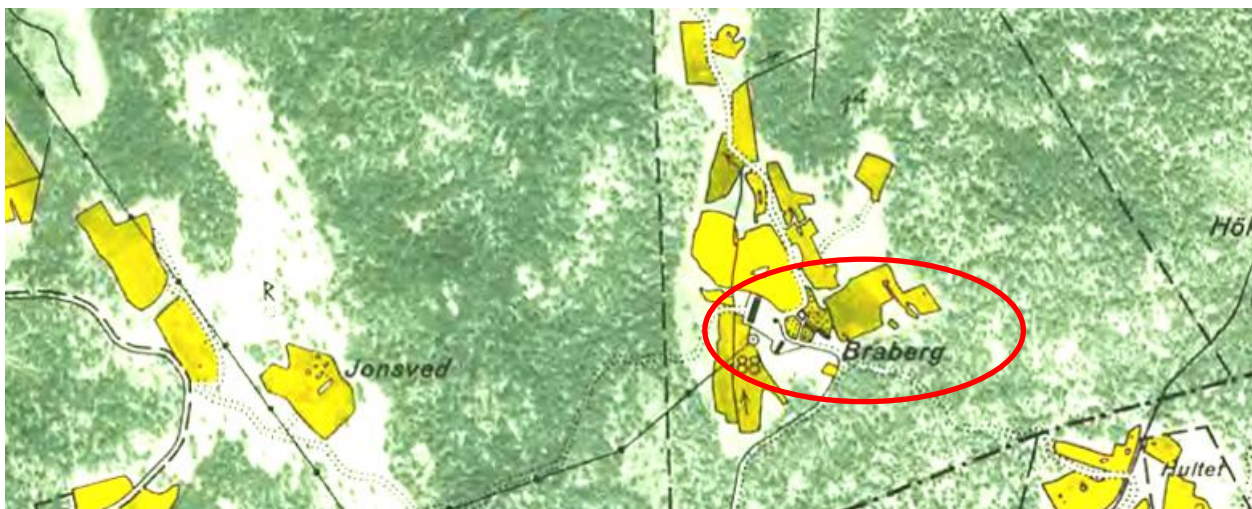
Braberg	1821-1970-tal	N58°	E16°	1915
Torp	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Sigrid och Ragnar Backström var de sista brukarna i Braberg. Foto från Ulla Edmark Backström.

Karl Ragnar Teofil Backström, född 1905 i Gävle, var den sista som brukade gården. När Ragnar arbetade i Vråka i Västra Ed träffade han Sigrid Josefina Pettersson f. Nilsson, född 1888-05-05 i Frödinge. Sigrid var änka och hade åtta barn från sitt första äktenskap. I Vråka föddes parets gemensamma son Karl Helge Bertil 1924. Sigrid och Ragnar gifte sig på nyårsafton 1926. de flyttade 1929 till Slättkärr under Vindö i Östra Ed. Ragnar arbetade som kördräng i jordbruket hos godsägare Carl Malmberg på Vindö. Malmberg tipsade Ragnar om att Braberg var till salu. Ragnar och Sigrid köpte Gärdsnäs 1:4 och flyttade till Braberg 1948.

Sigrid som hade fött nio barn, och det var tuffa år, avled 1951 vid 63 års ålder. Ragnar gifte om sig med Anna (1913-1981).

Braberg. Del ur Ekonomiska kartan 1945.

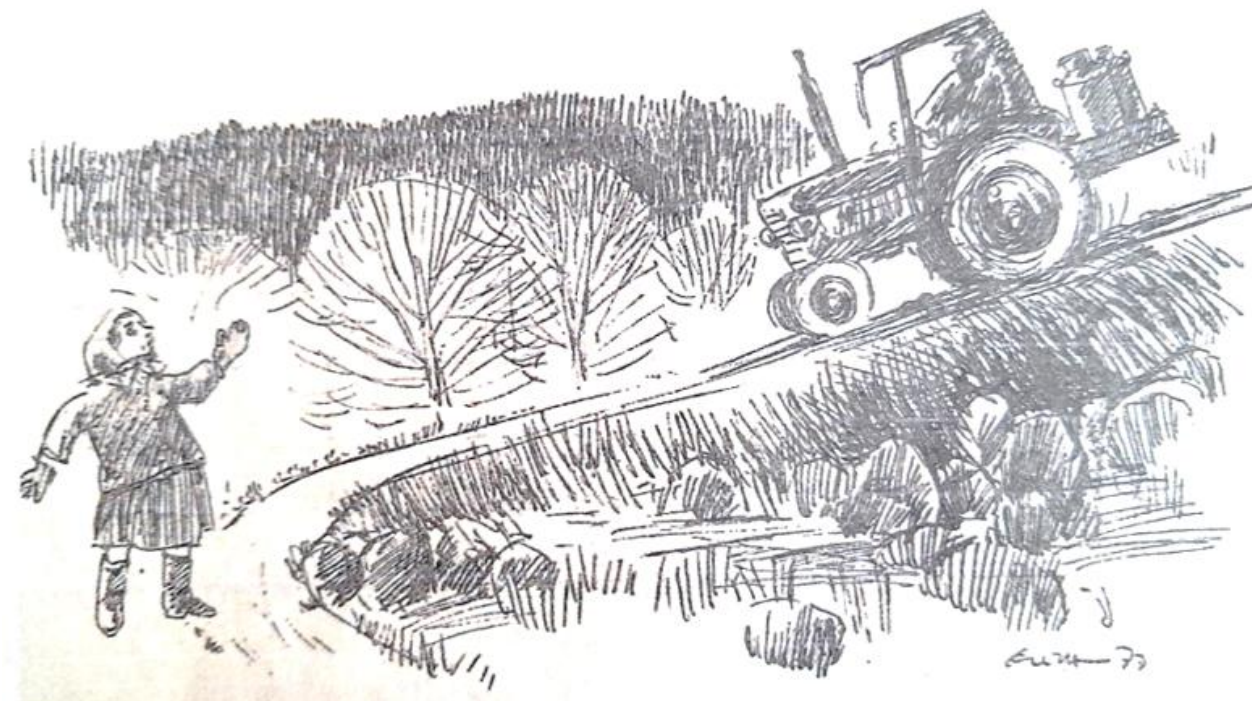
Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Braberg	1821-1970-tal	N58°	E16°	1915
Torp	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Ragnar och Anna hade sju kor, en häst och några höns. Vägen upp till gården, en och en halv kilometer, var slingrande och bitvis mycket brant med stup på ena sidan stora stenar på den andra. Varje dag körde Ragnar ut mjölken den vägen med traktorn.

Ragnar fick en ögoninfektion, och när han vaknade en morgon hade ögonen helt svullnat igen. Ragnar kunde inte se, han bar blind! Men mjölken skulle ut till landsvägen. Hur gick det till? Jo, Anna gick framför traktorn och dirigerade den blinde föraren; mer höger, mer väster, sakta, sakta, stopp, backa, framåt, ... Ned kom de! Ragnar konstaterade att det gick fast det var svårt, men mindes mest att han hade så ont.

Anna gick före och dirigerade den blinde föraren under traktorfärden nedför den branta backen. Teckning av Jan Forsell 1977.

Ragnar kom till sjukhus under lång tid. Han blev bättre, men återfick inte mer än ledsyn sedan den dagen. Anna skötte gården ensam under tiden, och hon fick hjälp med att köra ut mjölken.

Ragnar och Anna slutade som lantbrukare i början av 1970-talet och flyttade till Hannäs Lövhyddan. Paret var de sista som bodde permanent i Braberg. Byggnaderna står fortfarande kvar, men är obebodda.

Ragnar avled i juli 1978 vid 73 års ålder och Anna var 68 år när hon dog i maj 1981.

Uppgifter från

- Ulla Edmark Backström, barnbarn till Ragnar och Sigrid
- Bragd i det tysta – artikel av Jan Forsell 1977-12-08 i Östgöta Correspondenten

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nyrödssveden	1838-1874	N58°	E16°	1916
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Torpet Nyrödssveden kom till i Husförhörlängden 1835-1840.

Första torpare i Nyrödssveden var Måns Månsson, född 1799 i Ringarum, och Greta Hansdotter, född 1898 i Hannäs. Paret kom med sina tre söner Magnus Petter (1831), Carl Johan (1834) och Nils Eric (1837) från Rumhult 1838. Måns dog 42 år gammal fyra år senare i januari 1842 av lungshot [*tuberkulos*]. Änkan Greta var utfattig och bodde kvar i torpet tills 1851. I november gifte hon sig med änkemannen Peter Edlund från Tryserum och flyttade till honom i Tryserum.

När Måns avled 1842 kom Anders Nilsson, född 1809 i Eds Capell, och Stina Carlsdotter, född 1811 i Tryserum, som nya torpare. De kom från Hällingsfall Boda med sonen Anders Gustaf (1841). Anders och Stina var de sista torparna och flyttade redan efter två år till Ukna 1843.

Sista boende i backstugan var änkan och fattighjonet Greta Jonsdotter, född 1800 i Östra Ryd, med dottern Emma Lovisa Larsdotter, (1868), och hennes dövstumme son Carl Ferdinand (1865). Emma Lovisa Gifte sig med Jonas Peter Brandt i maj 1874 och flyttade till honom i Rumhult Törnsholm med sonen Carl Ferdinand. I juni 1874 avled Greta av 06 lungshot [*tuberkulos*] 74 år gammal.

Nyrödssveden var tomt och ströks i Husförhörlängden 1874.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nyrödssveden	1838-1874	N58°	E16°	1916
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2008:2890 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Nyrödja
Nyrödssveden

Beskrivning av lämning
Torplämning, bestående av 1 spismursröse.
Spismursröset är 3 m diam och 0,5 m h, med sten och tegelflis synligt i ytan. Ingen avgränsbar syllstensgrund kan iakttas.
Läget för torpet Nyrödja enligt laga skiftes karta från år 1869. I området är skogbeväxt äldre åkermark med röjningssten.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6455933, E 578448

Del ur karta RAÄ Fornsök 2025

Anm.
Fornlämning.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nysätter	1856-	N58°	E16°	1917
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Backstugan Nysätter kom till i Husförhörlängden 1850-1856.

Första boende i Nysätter var skräddare Nils Johan Björkqvist, född 1826 i Tryserum, och Anna Lovisa Ström, född 1825 i Hannäs. Paret kom 1856 från Rumhult med döttrarna Christina Albertina (1852) och Susanna Olivia (1855). I backstugan föddes sonen Nils Johan Edvard 1857.

Nils Johan blev endast 31 år, han dog av hetsig feber i juni 1857. Änkan Anna Lovisa bodde kvar i Nysätter och 1893 skrevs hon som utfattig. Anna Lovisa avled i januari 1893 av blodstörtning [*blodupphostning*], och hon skulle ha fyllt 68 år två veckor senare.

Jordbruksarbetaren August Georg Nilsson, född 1909 i Hannäs, och Veris Sylvia Frideborg Strid, född 1912 i Gärdsrum, med dottern Inga-Märta Frideborg (1934) bodde i Nysätter 1944. Familjen kom från Wiggedala 1936.

Sista boende enligt Linné Hagman Gärdsnäs.
Familjen flyttade till Rumhult på 1950-talet.

Backstugan om rum, kök och hall revs troligen på 1980-talet

Nysätter. Del ur Ekonomiska kartan 1945.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nysätter	1856-1944?	N58°	E16°	1917
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2008:2634 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Nysätter

Beskrivning av lämning

Torplämning, ca 55 x 25 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 husgrund med spismursröse, 1 uthusgrund och 1 förvaringsgrop.

Husgrunden med spismursröse är 10 x 7 m (N-S) och intill 0,8 m h, bestående av en gjuten grund. Spismursröse utefter V kanten, 4,5 m diam och 1,3 m h, av sten och tegel.

Uthusgrunden, i områdets S del, är 12 x 6 m (NNÖ-SSV) och intill 0,6 m h, bestående av en syllstensgrund med en försänkt yta i dess NNÖ del. Främst iakttagbar utefter NNÖ och ÖSÖ kanterna. På grunden återfinns måttligt med taktegel.

Förvaringsgropen, i områdets SV del, är 2 m diam och 0,8 m dj. Omgiven av en vall, 1-2 m br och 0,2-0,3 m h.

Läget för torpet Nysätter enligt laga skiftes karta från år 1869. Bebyggelsen återfinns ännu på den äldre ekonomiska kartan från 1940-talet.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6455799, E 579199

Del ur karta RAÄ Fornsök 2025

Anm.
Övrig kulturhistorisk lämning.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nytorp	1860-1891	N58°	E16°	1918
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Torpet Nytorp kom till i Husförhörlängden 1857-1862.

Första torpare i Nytorp var Sven Gustaf Roxström, född 1837 i Hannäs. Han kom från Gärdsnäs 1860 där han hade arbetat som dräng. Han gifte sig i juni 1864 med pigan Brita Cajs Hemmingsdotter, född 1825 i Gistad. I september 1864 föddes sonen Carl Anton Emil i Nytorp. Sonen blev inte två månader, han dog i halssjuka i november. 1866 föddes dottern Emilie Charlotta.

Paret flyttade 1867 till Nora Långnäset och var torpare där under två år, och 1869 till Nora Starkås där Sven Gustaf var arbetare. I Starkås föddes dottern Hulda Carolina i april 1870, och samma år i november flyttade familjen tillbaka till Nytorp och blev torpare. Brita Cajs var inte 46 år när hon dog i lunginflammation i maj 1874.

Pigan Stina Lotta Andersdotter, född 1834 från Tryserum, flyttade till Nytorp 1874 från Solvestad Winterstad. Sven Gustaf gifte om sig 1876 med Stina Lotta. Stina Lotta var bara 41 år när hon två år senare dog i barnsäng i december 1878.

Otto Nilsson, född 1845 i Yxnerum, och Anna Stina Gustafsdotter, född 1841 i Hannäs, kom 1879 från Giltebo Lindberga efter Roxström och blev de sista torparna i Nytorp. De hade barnen Hilda Ottilia (1875) och Karl Johan Linus (1878). Familjen flyttade till Västra Husby 1882 och i samband med flytten föddes dottern Anna Wilhelmina.

Stugan var tom tills 1886, då de sista boende kom från Rumhult Sofiaberg. Familjen bestod av Karl Johan Larsson, född 1833 i Vårdsnäs, och Klara Lovisa Danielsdotter, född 1844 i Dalhem, med barnen Karolina Ulrika (1871), Anna Josefine (1873), Emma Charlotta (1875), Otto Ferdinand (1877), Ester Ottilia (1879), August Leander (1881) och Gerda Cecilia (1884) samt äldsta dottern Sofia Mathilda (1863) och hennes dotter utom äktenskap Elin Amanda (1882). Tre tidigare barn Klara Kristina Wilhelmina (1864), Karl Gustaf Herman (1867) och Axelina Olivia (1869) följde inte med i flytten. Familjen flyttade till Hellingsfall Högliden 1891 och därefter var Nytorp tomt.

Nytorp saknas i Församlingsboken 1895-1904.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Nytorp	1860-1891	N58°	E16°	1918
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

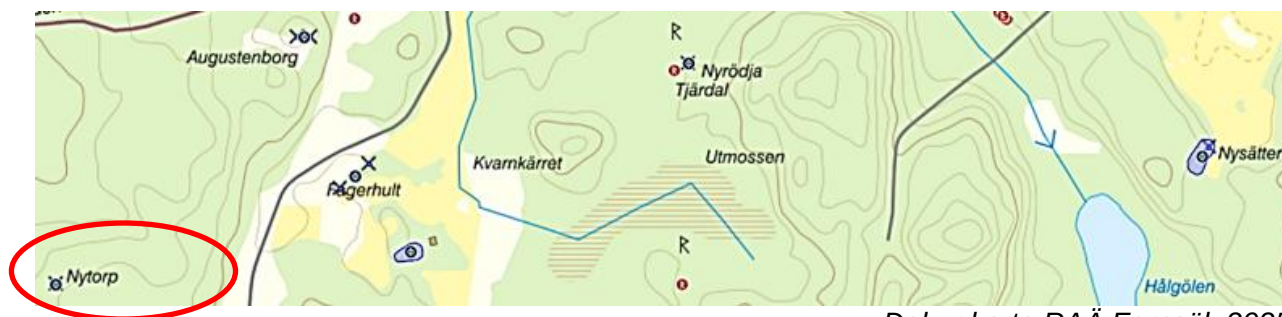
L2012:8130 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Nytorp

Beskrivning av lämning

Bebyggelselämning, sentida, bestående av 1 grund efter bostadshus (torp). Rikligt med odlingsrösen inom området. Beskrivningen är inte kvalitetssäkrad. Information kan saknas, vara felaktig eller inaktuell.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6455612, E 577524

Del ur karta RAÄ Fornsök 2025

Anm.
Övrig kulturhistorisk lämning.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Brantsberg	1880-1883 1883-1918	N58°	E16°	1919 / 3136
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Brantsberg kom till i Husförhörslängden 1880-1889 under Gärdsnäs No 2. Backstugan döptes efter den som bodde i stugan vid tiden, nämligen Jonas Petter Brandt, född 1815 i Tryserum. Jonas Petter hade kommit från Rumhult Törnsholm 1875 och varit skriven i Gärdsnäs No 2. Sannolikt bodde han i samma stuga, en statbostad som inte tidigare hade något eget namn.

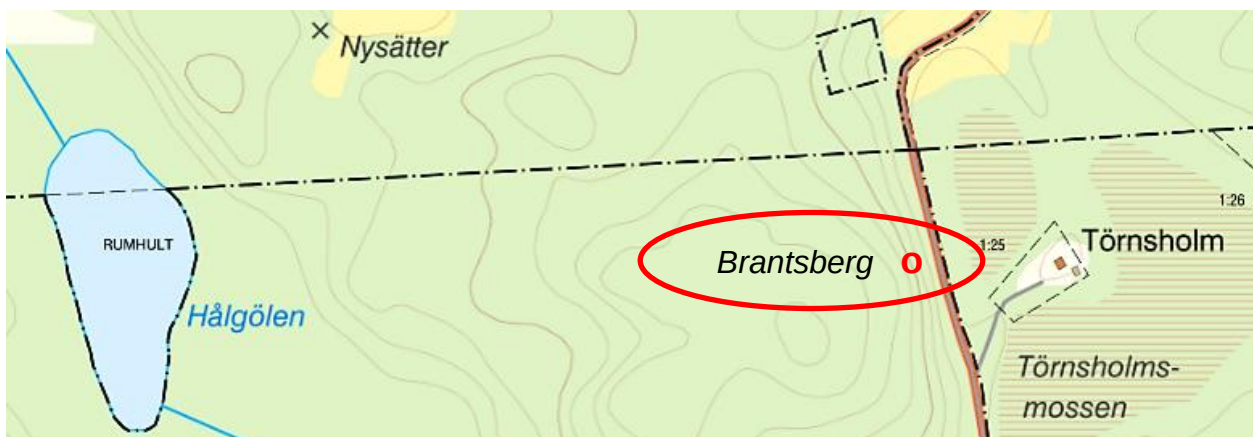
Jonas Petter som var ofärdig och änkling, gifte om sig i maj 1874 med Emma Lovisa Larsdotter, född 1868 i Hannäs. Dagen efter bröllopet föddes sonen Jonas Emil 1874-05-17 i Törnsholm. Emma Lovisa hade tidigare en son utom äktenskap Carl Ferdinand (1865) som var dövstum. Parets dotter Elin Maria föddes 1880 i Gärdsnäs.

I Husförhörslängden 1880-1889 förs Brantsberg över från Gärdsnäs till Rumhult den 10 november 1883.

Jonas Petter var närmare 73 år när han dog av ålderdom i augusti 1888. Änkan Emma Lovisa bodde kvar i backstugan till sin död. Dottern Elin Maria flyttade 1894 till Gärdsnäs No 1, där hon fick arbete som piga. I Församlingsboken 1905-1916 stod Emma Lovisa som ägare till Brantsberg. Efter 42 år i backstugan avled Emma Lovisa i juni 1917 av ålderdom, närmare 79 år gammal.

Hennes dövstumme son Carl Ferdinand, som var korgmakare, flyttade i november 1918 till Hemviken och var den siste som bodde i Brantsberg.

I Församlingsboken 1917-1928 var Brantsberg raserat och ströks.

Brantsberg. Lantmäteriet Min karta 2025.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Stensätter	1860-1889	N58°	E16°	1920
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Backstugan Stensätter kom till i Husförhörlängden 1857-1862.

Första boende i backstugan var pigan Maja Stina Danielsdotter, född 1818 i Hannäs. Hon kom från Nyrödssveden 1860.

1861 kom arbetaren Anders Larsson, född 1798 i Hannäs, och Margaretha Svensdotter, född 1795 i Hannäs, från Rumhult Östtorp och flyttade in i backstugan. Makarna levde ej ense. Margaretha dog i oktober 1864 av lungkot [*tuberkulos*], 69 år gammal.

Två år efter hustruns död gifte Anders om sig i november 1866 med pigan Maja Stina. I Husförhörlängden 1869-1874 står att Anders var ofärdig. I januari 1879 avled Anders av stenpassion [*gall -eller njursten*] 80 år gammal.

Änkan Maja Stina bodde kvar i Stensätter tills 1889, då hon flyttade till Mantorp Linaborg (*Inhysegård åt församlingens fattiga, Grävsätters tomt*), och 1895 flyttades hon från Linaborg till Fredriksbergs fattighus. Maja Stina var 79 år när hon avled i september 1897 av ålderdomssvaghet.

Efter Maja Stina var backstugan tom. Stensätter saknas i Husförhörlängden 1890-1894. När Maja Stina flyttade 1889 hade hon bott 29 år i backstugan. Hon var både den första och den sista som bott i Stensätter.

Fråga: Var fanns Stensätter?

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Augustenburg	1863-1936	N58°	E16°	1921
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Backstugan Augustenburg kom till i Husförhörlängden 1863-1868.

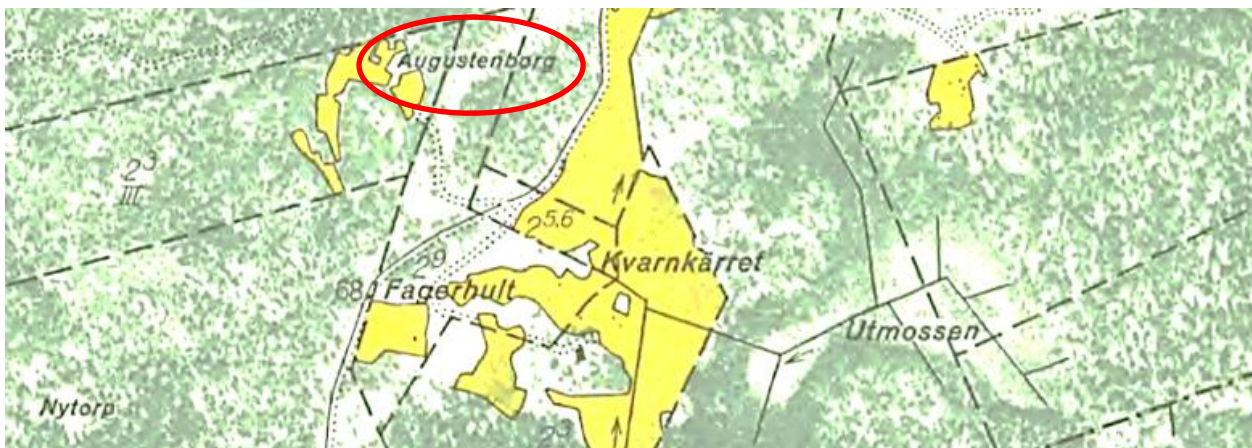
Första boende i Augustenburg var jordbruksarbetaren Anders August Häger, född 1832 i Hannäs, och Lena Stina Nilsdotter, född 1826 i Hannäs. Han arbetade som dräng och hon som piga i Gärdsnäs. Paret gifte sig 1863 och flyttade till Augustenburg. Lena Stina var 52 år när hon avled i september 1883 av hjärnblödning.

Pigan Klara Sofia Jansdotter, född 1848 i Ukna, kom från Mörtebäck 1884. I november 1885 gifte sig Anders August och Klara Sofia. Paret fick en dotter Anna Sofia 1885, men flickan dog av difteri endast 10 år gammal. Anders August avled i februari 1915 vid 82 års ålder av ålderdom.

I Församlingsboken 1917-1928 ägde Klara Sofia backstugan. Hon dog av ålderdom och influensa 74 år gammal i april 1922. Sedan stod backstugan tom under 10 år.

Målare Gustaf Adolf Nygren, född 1884 i Söderköping, och Signe Maria Alfrida Karlsson, född 1898 i Tryserum, kom i december 1932 från Söderköping med döttrarna Svea Maria Elisabet (1920) och Dagmar Margareta (1922). Gustaf Adolf blev endast 51 år, han dog av mastoiditis septicaemia [*obehandlad öroninflammation som orsakat blodförgiftning*] i februari 1936. Signe Maria Alfrida fick arbete som mjölkerska på Grävsätter och flyttade dit med dottern Svea Maria Elisabet i november 1936. Samtidigt flyttade Dagmar Margareta till Gärdsnäs Uppgården där hon fick arbete som tjänarinna.

Familjen var de sista som bodde i backstugan och Augustenburg ströks i registret i Församlingsboken 1929-1944.

Augustenburg. Del ur Ekonomiska kartan 1945.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Augustenburg	1863-1936	N58°	E16°	1921
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2012:7581 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Augustenburg

Beskrivning av lämning
Bebyggelselämning, sentida, bestående av 2 grunder varav det Ö efter bostadshus (torp) och det V efter källare. Ett flertal odlingsrösen inom området. Beskrivningen är inte kvalitetssäkrad. Information kan saknas, vara felaktig eller inaktuell. Se även Inventeringsbok.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6455972, E 577886

Del ur karta RAÄ Fornsök 2025

Anm.
Övrig kulturhistorisk lämning.
Namn på lämning
Augustenburg

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Hemviken	1891-1934	N58°	E16°	1922
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Backstugan Hemviken kom till i Husförhörlängden 1890-1894.

Första boende var inhysesjonet och arbetaren August Olofsson Granberg, född 1828 i Hannäs, och hans hustru Anna Lotta Larsdotter, född 1822 i Hannäs. Paret kom 1891 från Hellingsfall Elgsveden. Anna Lotta var blind och hon dog 80 år gammal av ålderdomssvaghet i april 1903. I Församlingsboken 1905-1916 ägde August backstugan. Han var 81 år när han avled i november 1909 av ålderdomsavtyning.

I december flyttade korgmakaren dövstumme Karl Ferdinand Brant, född 1865 i Hannäs, och jordbrukaränkan Hulda Ottilia Karlsson f Jonsson, född 1870 i Hannäs, till Hemviken. Karl Ferdinand kom från Rumhult Brantsberg och Hulda Ottilia kom från Rumhult 1/8.

Änkan Hulda Ottilia var 62 år när hon dog i oktober 1932 av magsjukdom (kräfta) [*magcancer*].

Den sista boende i Hemviken var dövstumme korgmakaren Karl Ferdinand Brant som avled två år senare i oktober 1934 av lunginflammation vid 69 års ålder.

Hemviken ströks i registret i Församlingsboken 1929-1944.

Hemviken kallades för Branten i folkmun, efter den siste boende korgmakaren Karl Ferdinand Brant.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Hemviken	1891-1934	N58°	E16°	1922
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2008:2808 Lägenhetsbebyggelse
Möjlig fornlämning

Namn på lämning
Branten

Beskrivning av lämning

Bebyggelselämningar efter backstuga, 25 x 20 m (NÖ-SV), bestående av 1 husgrund med spismursröse och 1 jordkällargrund.

Husgrunden är 8 x 5 m (NNV-SSÖ) och intill 0,7 m h, bestående av en ställvis kallmurad och iakttagbar syllstensgrund av natursten. Centralt är ett spismursröse, 3,5 m diam och 0,5 m h, av sten och tegel.

Jordkällargrunden, 9 m SV om husgrunden, är 5 x 5 m (NÖ-SV), med ingång i SV. Uppbyggd av kallmurad sten och ingrävd i brant SV-sluttning, 1,2 m dj.

I området NNV och VSV om husgrunden är röjda mindre ytor. I området växer rikligt med fruktträd. Bebyggelsen kan ej iakttas på äldre kartmaterial.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6457038, E 578605

Del ur karta RAÄ Fornsök 2025

Anm.

Branten är samma ställe som Hemviken i Församlingsböckerna. Hemviken kallades för Branten i folkmun, efter den siste boende korgmakaren Karl Ferdinand Brant.

Övrig kulturhistorisk lämning.

Namn på lämning
Hemviken

Hannäs Hembygdsförening

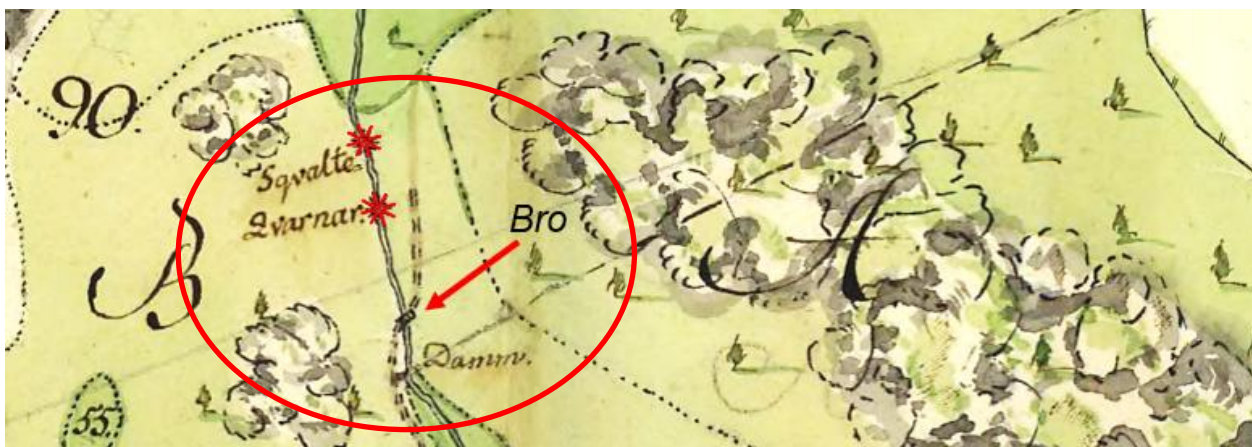
Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1924
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Vid Gärdsnäs fanns skvaltkvarnar på två ställen, och två skvaltor på varje ställe, enligt Storskifteskartan 1787.

Dessa två skvaltor låg vid bäcken som rinner mot norr och ut i Stavik i Yxningen, öster om Staviksbacken. Uppströms har funnits en damm. Där dåvarande vägen korsar bäcken mellan dammen och skvaltorna har funnits en bro.

Riksantikvarieämbetet iakttog inte några konstruktioner eller kvarnstenar på den ungefärliga platsen för kvarnarna vid besiktningstillfället. På platsen finns ett mindre fall.

Skvaltkvarnar. Del ur Concept-Charta öfver Gärdsnäs bys ägor ... upprättad år 1787 af Olof Wahlberg.

Skvaltkvarnen eller skvaltaren är den enklaste vattendrivna kvarnen för malning av säd. Utpräglad skogsbygd dominerades ännu under 1700-talet av endast ett kvarnstenspar drivet av ett skvalthjul – ett horisontellt hjul på en vertikal axel. Skvaltkvarnarna var billiga att bygga och lämpade sig väl för små spannmåls mängder. Den förekom även i små bäckar och vattendrag med liten fallhöjd.

Exempel på skvaltkvarn. Kvarnhuset stod bredvid bäcken. Vid malning leddes vattnet ifrån bäcken via trärännan till höger, in under kvarnen till kvarnhjulet till vänster. Foto Lars Carlsson 2022.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1924
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

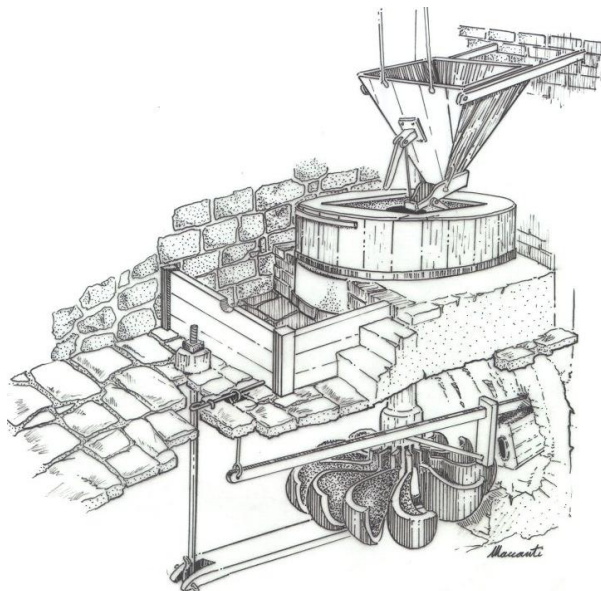
Så här fungerar en skvaltkvarn

Anläggningen har ett liggande vattenhjul med vertikal axel till en roterande kvarnsten i ett mindre kvarnhus över.

Ovan kvarnhuset finns en fördämning. Skvaltkvarnen drivs av vattnet som leds från fördämningen via en vattenränna till det horisontella skovelhjulet.

Kraftöverföringen sker via en vertikal axel till den övre rörliga kvarnstenen. Den nedre kvarnstenen är fast och malningen sker mellan den och den övre roterande stenen.

Såden hålls ner genom kvarntuten och flödet regleras till lämplig mängd. Mjölets grovlek kan styras genom att ändra avståndet mellan kvarnstenarna. Det nymalda mjölet samlas upp i ett mjölkar.

Principskiss på skvaltkvarnens funktionssätt.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1924
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2008:2826 Kvarn
Ingen antikvarisk bedömning

Namn på lämning

-

Beskrivning av lämning

Skvaltkvarnar, plats för. Enligt storskifteskarta från år 1787 ska det på denna ungefärliga plats ha legat två skvaltkvarnar. Inga konstruktioner eller kvarnstenar kunde iaktas på platsen vid besiktningstillfället. På platsen är ett mindre fall.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6457702, E 579212

Skvaltkvarnar. Del ur karta RAÄ Fornsök 2025.

Hannäs Hembygdsförening

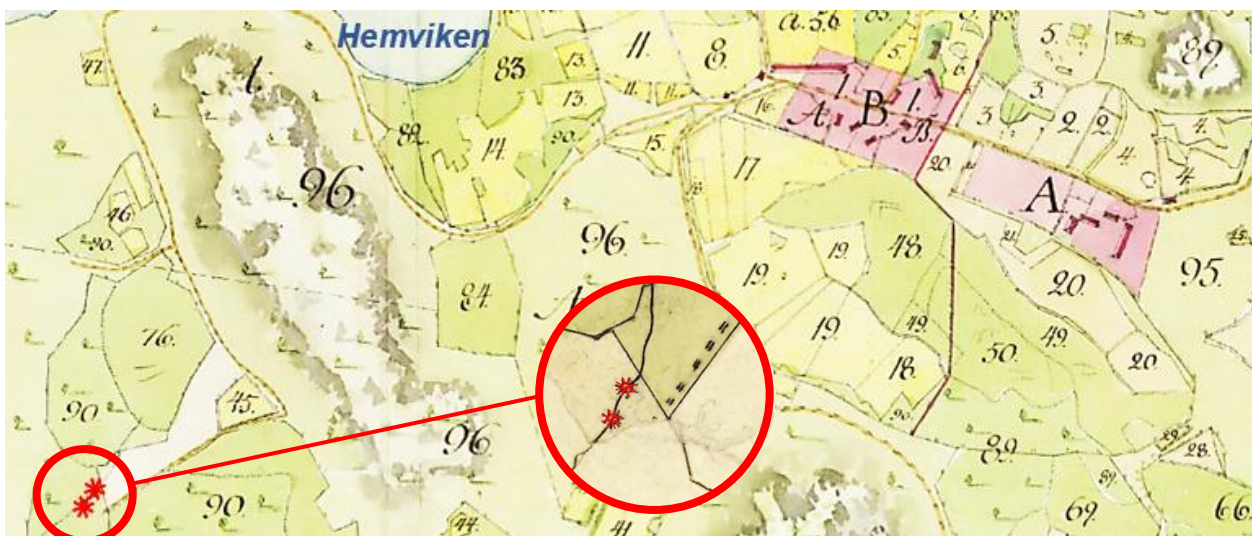
Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1925
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Vid Gärdsnäs fanns skvaltkvarnar på två ställen, och två skvaltor på varje ställe, enligt Storskifteskartan 1787.

Dessa två skvaltor låg vid bäcken som rinner från Kvarnkärret mot norr och ut i Hemviken i Yxningen, söder om Rappbrokärret och nordöst om ett mindre fall.

Riksantikvarieämbetet iakttog inte några konstruktioner på den platsen för kvarnarna vid besiktningstillfället. Två kvarnstenar ligger i bäckfåran med en meters avstånd.

Skvaltkvarnar. Del ur Charta öfver Gärdsnäs bys ägor ... upprättad år 1787 af Olof Wahlberg. II dra delen.

Exempel på skvaltkvarn. Kvarnhuset stod bredvid bäcken. Vid malning leddes vattnet ifrån bäcken via trärännan till höger, in under kvarnen till kvarnhjulet till vänster. Foto Lars Carlsson 2022.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1925
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

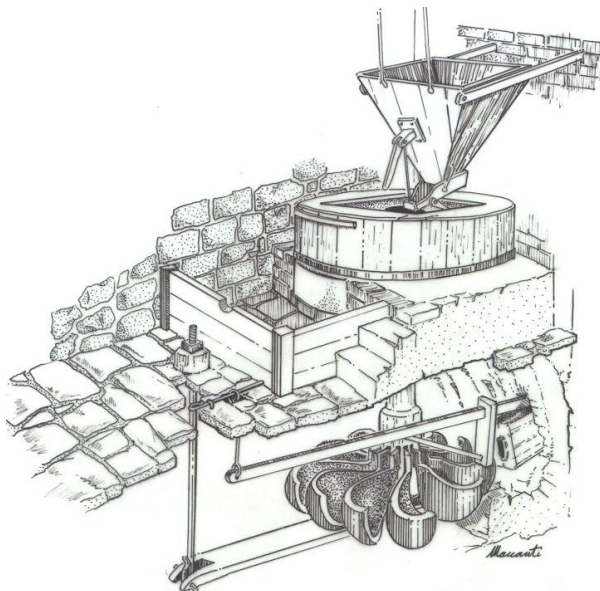
Så här fungerar en skvaltkvarn

Anläggningen har ett liggande vattenhjul med vertikal axel till en roterande kvarnsten i ett mindre kvarnhus över.

Ovan kvarnhuset finns en fördämning. Skvaltkvarnen drivs av vattnet som leds från fördämningen via en vattenränna till det horisontella skovelhjulet.

Kraftöverföringen sker via en vertikal axel till den övre rörliga kvarnstenen. Den nedre kvarnstenen är fast och malningen sker mellan den och den övre roterande stenen.

Såden hålls ner genom kvarntuten och flödet regleras till lämplig mängd. Mjölets grovlek kan styras genom att ändra avståndet mellan kvarnstenarna. Det nymalda mjölet samlas upp i ett mjölkar.

Principskiss på skvaltkvarnens funktionssätt.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Gärdsnäs

Skvaltkvarn	1700 – 1800-tal	N58°	E16°	1925
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

L2008:2828 Kvarn
Övrig kulturhistorisk lämning

Namn på lämning

-

Beskrivning av lämning

Skvaltkvarn, utgörandes av 2 kvarnstenar liggandes i bäckfåra. Stenarna är belägna 0,9 m (N-S) i från varandra. De är 0,8 resp. 0,9 m diam och 0,15 m tj, varav den N synbarligen är intakt. Stenarna kraftigt övermossade vid upphittandet. Platsen belägen NÖ om ett mindre fall. Inga konstruktioner kunde iakttas på platsen vid inventeringstillfället. Läget för två skvaltkvarnar enligt storskifteskarta från år 1787. Några ytterligare kvarnstenar kunde dock inte iakttas på platsen.

Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)
N 6456384, E 578347

Skvaltkvarnar. Del ur karta RAÄ Fornsök 2025.